



”... sen elämän minkä mä koen täällä,  
niin se on erityisesti mulle.”

Kehitysvammaisten henkilöiden ajatuksia  
asumisestaan ja elämästään

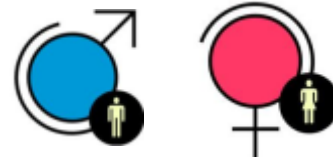
# Lähtökohdat

- Kehitysvammaisten Palvelusäätiö tilasi Kehitysvammaliitolta selvityksen koskien kehitysvammaisten henkilöiden elämää.
- Selvityksen tavoitteena oli kerätä haastattelujen avulla kehitysvammaisten henkilöiden kokemuksia ja ajatuksia asumisesta, elämästä ja arjesta.
- Selvitys on osa Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit -projektia (2008-2012).

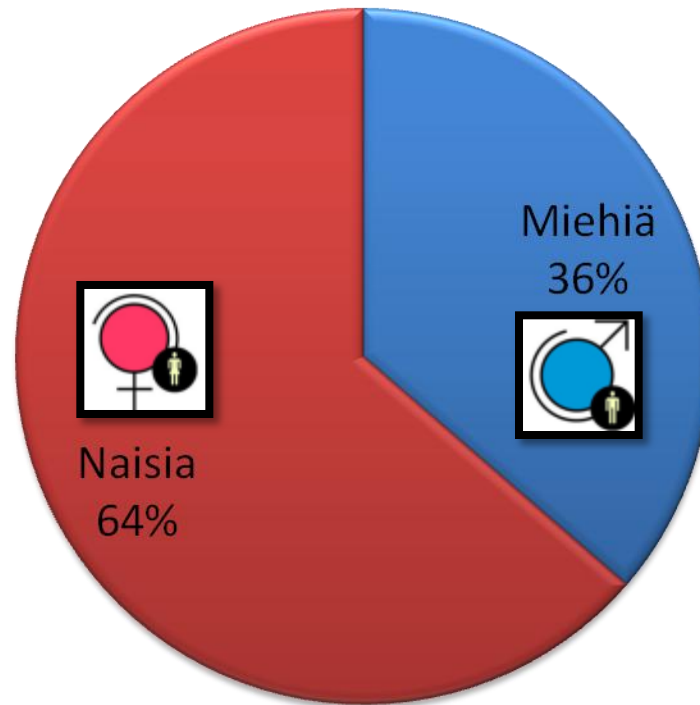


# Haastateltavien taustatietoja

- Haastateltavia oli yhteensä 22 henkilöä.
- Haastateltavat olivat iältään 20-67 -vuotiaita.
- Haastateltavissa oli sekä miehiä että naisia.
- Haastattelut tehtiin keväällä 2009.
- Haastateltavat asuivat Kainuussa, Uudellamaalla ja Satakunnassa.

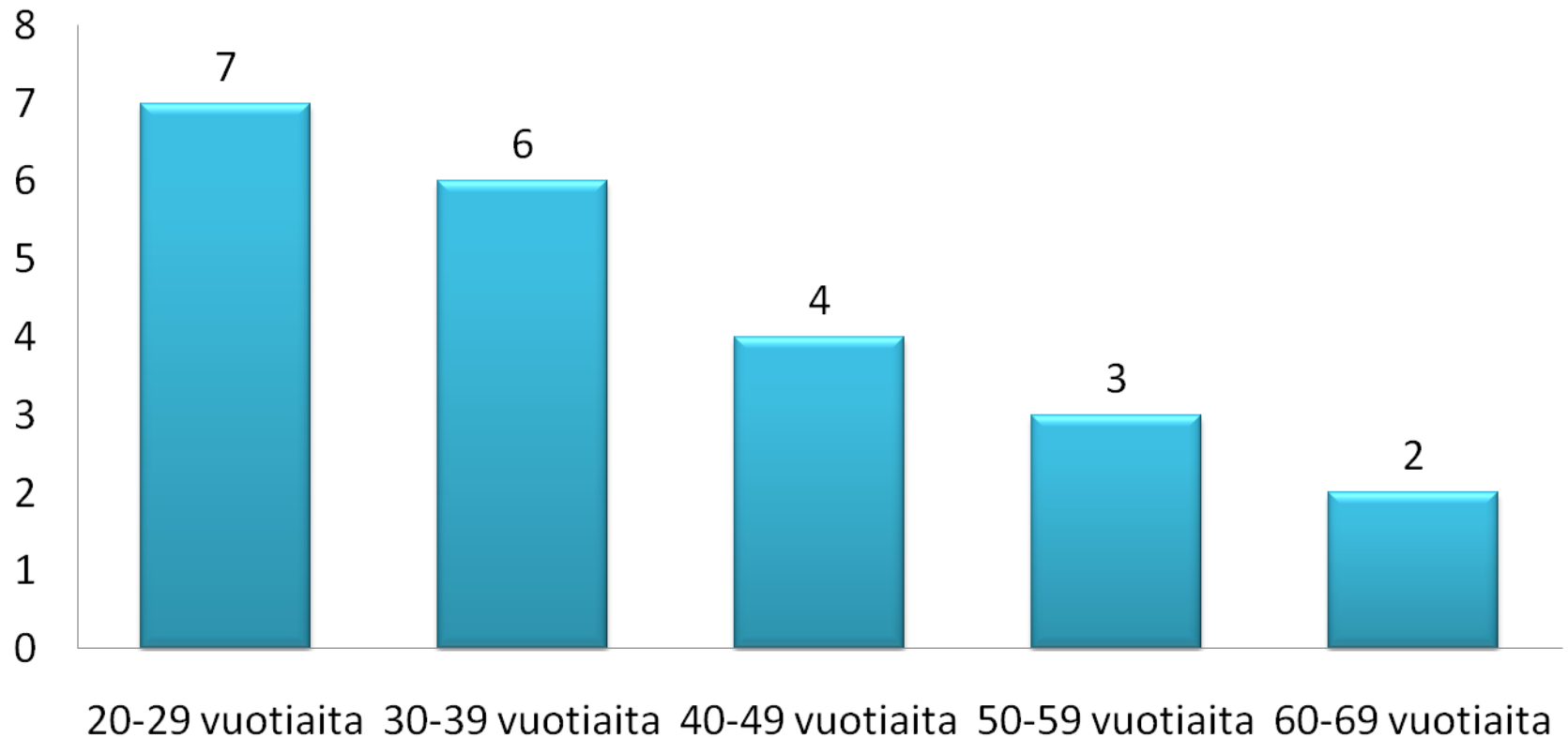


# Haastateltavien sukupuoli



N. 22

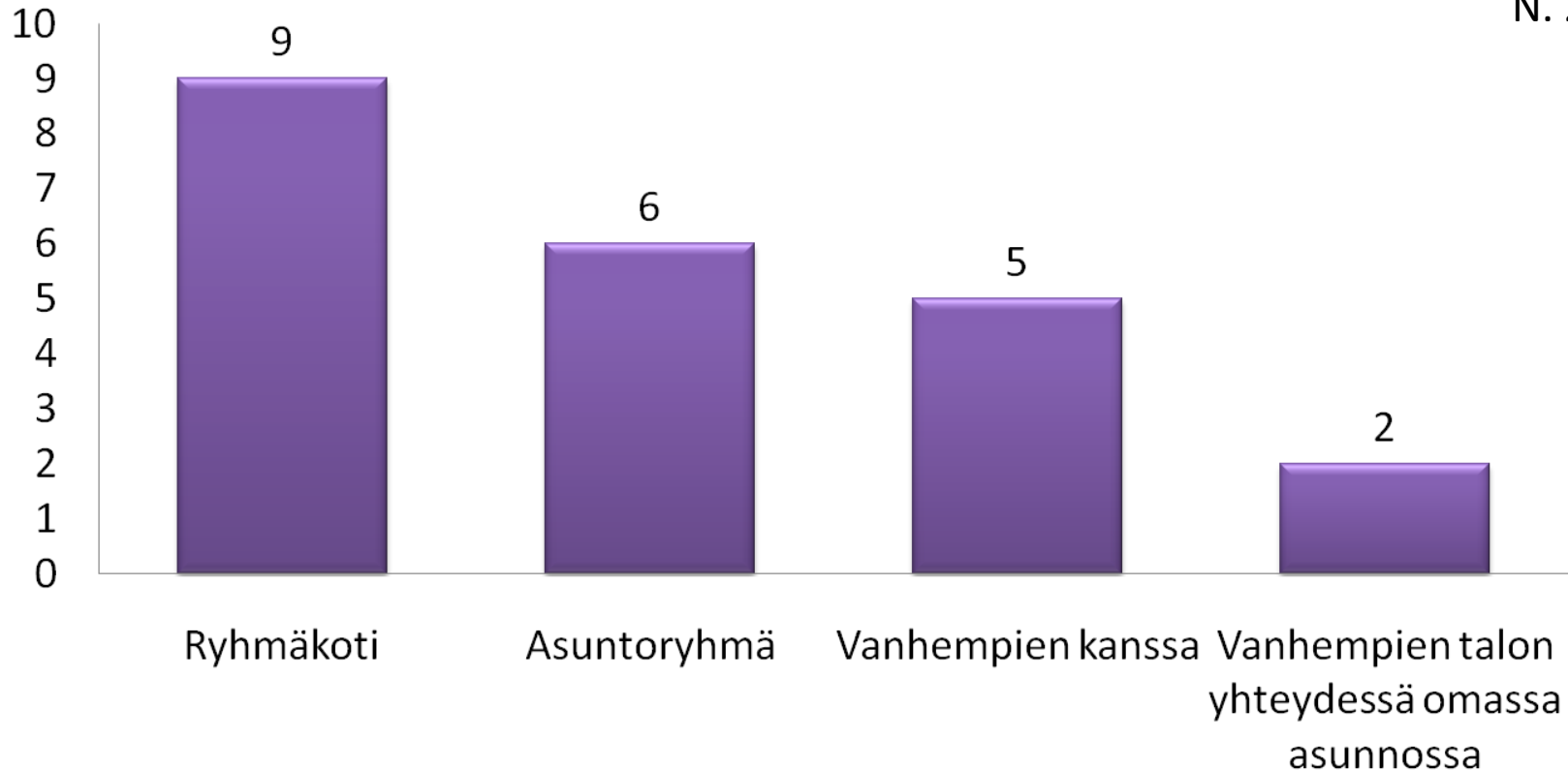
# Haastateltavien ikä



# Haastateltavien asuinmuoto



N. 22



- Asuntoryhmässä on erillisiä asuntoja. Asuntojen lähellä sijaitsee yhteiset tilat.
- Ryhmäkodilla tarkoitetaan huonetta, jossa ei ole välttämättä wc- tai kylpyhuonetta. Huoneissa ei ole keittomahdollisuutta. Ryhmäkodissa on yhteinen keittiö, wc- ja kylpyhuone ja olohuone.



# ASUMINEN

”Mä haluun sillai omaa rauhaa, on paljon mukavempaa.”

# Asumisessa tärkeää



Sopiva tuki saatavilla

Yksityisyys

Sijainti

- Lähellä työpaikkaa
- Lähellä palveluja
- Lähellä harrastuksia
- Lähellä sosiaalisia verkostoja



Sopivasti tilaa

Itsenäisyys

Oma keittiö

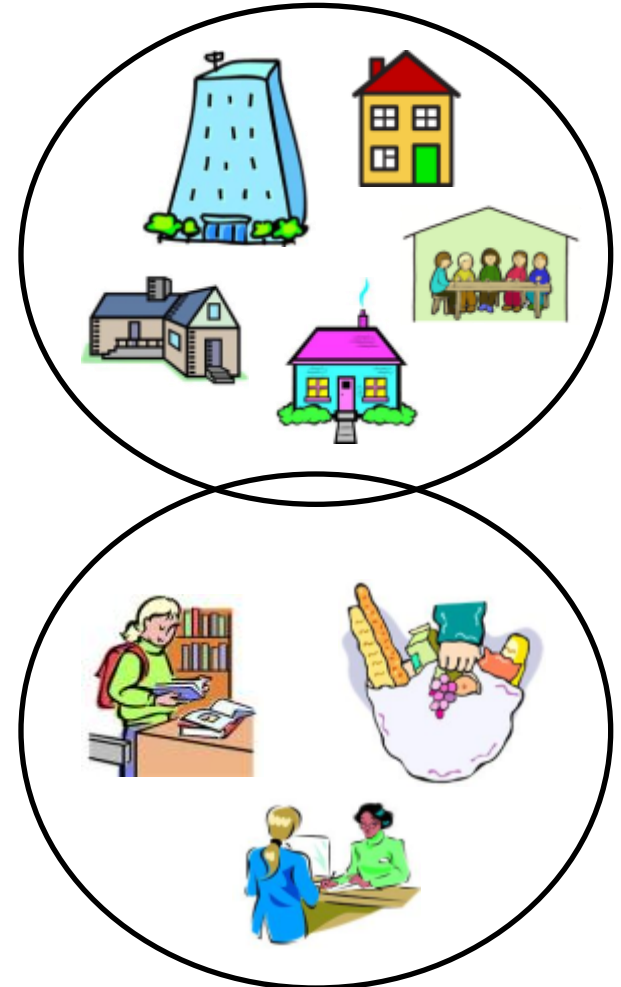
Oma rauha

Voi viettää ystävien kanssa aikaa

# Koti ja sen sijainti



- Haastateltavat asuivat erilaisissa kodeissa.
- Pienillä paikkakunnilla asumisyksikkö saattoi sijaita omakoti- tai rivitalossa, kun taas isommilla paikkakunnilla lähes aina kerrostalossa.
- Osa asumisyksiköistä sijaitsi lähellä palveluita, kun taas osa kauempana kaupoista ja muista palveluista.
- Haastateltavien mielestä oli tärkeää, että asunto sijaitsi palveluiden lisäksi lähellä työpaikkaa, harrastuksia ja sosiaalisia suhteita.



# Oma rauha ja yksityisyys



- Ryhmäkodissa asuvat henkilöt kaipasivat yksityisyyttä ja rauhaa.
- Kaikki vanhempien luona asuvat haastateltavat haaveilivat omasta kodista (lukuun ottamatta niitä kahta, joille oli rakennettu oma asunto vanhempien kodin yhteyteen).
- Ryhmäkodissa asuvat henkilöt eivät välttämättä olleet saaneet valita asuinkumppaneitaan eivätkä aina voi päättää, milloin viettävät aikaa toisten kanssa ja milloin yksin (esimerkiksi yhteisruokailut).
- Ryhmäkodissa asuvia haastateltavia häiritsi toisinaan yhdessä olemisen, meteli ja tilojen ahtaus.
- Ryhmäkodissa asuvat joutuivat myös tekemään kompromisseja oman elämäntyyliinsä tai harrastuksen suhteen. Esimerkiksi lemmikkieläimen ottaminen ei välttämättä ollut mahdollista.



# Esimerkki: Elsa



**Haastattelija:** *Miten sä ajattelisit tästä asumisesta, että tykkäätkö sä asua tässä tällä tavalla, että sulla on kämppekavereita?*

**Elsa:** *Ihan erikseen, että oma koti, missä sais olla ja tehdä omaa ruokaa ja tiskata. Tää on mulle vähän liian pieni tää huone, tuntuu ahtaalta. Jos tulee vieraitakin, niin minne pistät sit istumaan. Et mihinkään. Sitten taas toiset kuulee, mitä me puhutaan. Mä olen sitä mieltä, että kiva olis oma koti, niin sais ihan rauhassa pitää vieraita ja juoda kahvia, eikä olis kukaan kuuntelemassa, mitä jutellaan.*

# Asunnot



- Ryhmäkodeissa asuvien henkilöiden huoneet olivat eri kokoisia.
- Joissakin paikoissa asukkailla oli oma wc ja kylpyhuone, kun taas toisissa oli pelkkä huone.
- Haastattelijat havaitsivat, että joissain ryhmäkodeissa asukkaiden huoneiden ovissa ei ollut lukkoja.
- Ohjaajat koputtivat asukkaiden oviin, mutta eivät jääneet odottamaan, että ovi avattaisiin tai heidät kutsuttaisiin sisään. Myös lukollisiin asuntoihin saatettiin mennä omilla avaimilla pian koputtamisen jälkeen.



# Ruuanlaitto



- Osalla haastateltavista oli asunnossaan keittomahdollisuus, mutta sitä hyödynnettiin hyvin harvoin, sillä ruokailut olivat yhteisiä.
- Ryhmäkodeissa ruokailut olivat usein järjestetty niin, että asukkaalla oli ruuanlaittovuoro kerran viikossa. Joihinkin asumisyksiköihin ruoka tuli valmiina keskuskeittiöltä.
- Pääasiassa ohjaajat hoitivat kauppauostokset.
- Asukkaat saivat toivoa, mitä ruokaa laitetaan.



# Yhteiset säännöt



- Haastateltavat eivät saaneet itse vaikuttaa kaikkiin heidän arkeaan koskeviin asioihin.
- Ryhmäkotien ja usein myös asuntoryhmien asukkaiden elämää määrittivät esimerkiksi sovitut ruokailuajat.
- Haastateltavat kertoivat, että omista menoista täytyi raportoida ohjaajille.
- Nukkumaanmenoajat oli usein määritelty talon puolesta.
- Yleensä nukkumaanmenoajat olivat arkisin yhdeksän ja kymmenen välillä, viikonloppuisin sai valvoa myöhempään.



# Esimerkki: Meeri



**Meeri:** No jos mä jotain kiukuttelen. Välillä on silleen, että en minä vastaa puhelimeen silloankaan. Aina joka minuutin perästä pitää, että oonko mä tullut ja oonko mä menny ja miten mä menin.

**Haastattelija:** Kuka sulle soittaa ja kysyy?

**Meeri:** Nuo ohjaajat tietennii ja käskee soittaa. Tänäkin aamuna puoli kaheksan aikaan, mitä mä soitin vasta. Ja sitten kun mä olen Prismassa, että ei oo kuulunu mitään.

**Haastattelija:** Ai jaa, että ootko sinä tullut ja missä sinä olet.

**Meeri:** Nii.

**Haastattelija:** Joo. Tuntuuko se susta vähän inhottavalta?

**Meeri:** Se on välillä inhottavaa kun aina pitää. Eihän tuolla mitään häviä, jos Prismassa on. En mä tiijä sitten kuinka se on.



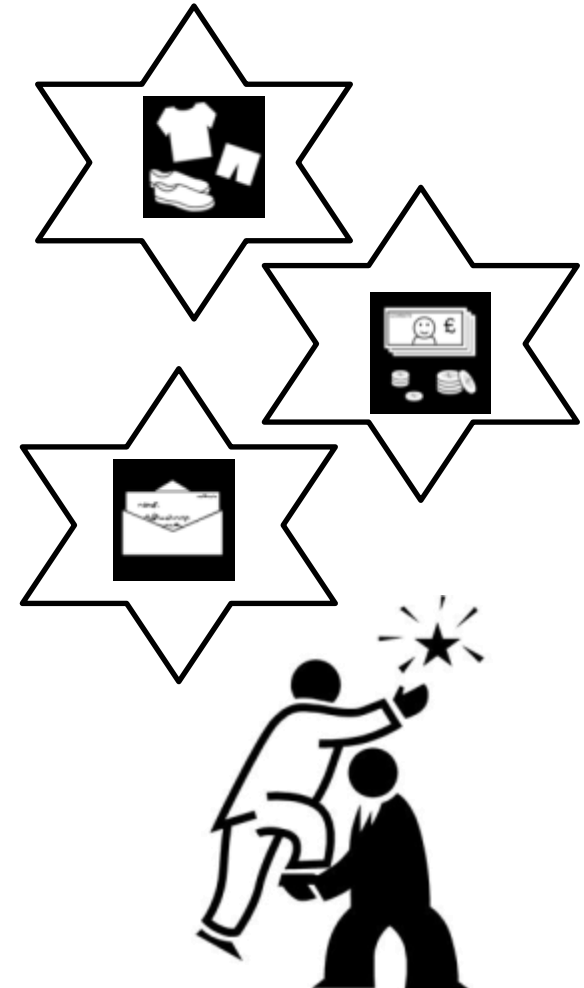
# AVUN JA TUEN TARPEET

”...olis vähän tukena siinä sitten.”

# Tuki



- Haastateltavat kertoivat saavansa riittävästi apua ja tukea arjessa.
- Osa kertoi, että pärjäisi vähemmälläkin avulla.
- Haastateltavat kertoivat saavansa apua lähinnä raha-asioiden hoitamiseen, vaateostokseen, virastoissa käymiseen ja virallisten kirjeiden lukemiseen.
- Haastateltavista osa toivoi oppivansa hoitamaan asioita enemmän itsenäisesti. Haastateltavat kuitenkin toivoivat, että mahdollisuus päivittäiseen tukeen säilyisi.



# Raha-asiat



- Osa haastateltavista osasi maksaa laskuja verkkopankissa ja nostaa rahaa pankkiautomaatilta.
- Useimmilla haastateltavilla oli edunvalvoja.
- Kaikki haastateltavat eivät tieneet paljonko heillä oli rahaa tilillään.
- Moni sai noin 20 euroa viikkorahaa, jonka sai käyttää vapaasti.
- Viikkorahoilla ostettiin pääasiassa hygieniatuotteita, lehtiä tai ruokaa.
- Suuremmat ostokset tehtiin useimmiten ohjaajien tai vanhempien kanssa.
- Raha-asioissa tuen tarve ei tarkoittanut sitä, etteikö henkilö osaisi tai oppisi toimimaan kaupassa tai pankissa.

→ Raha-asioihin liittyvä tuki oli pääasiassa säätelyä ja kontrollia.



# Esimerkki: Ritva



**Haastattelija:** *Mites tämmöset virastoissa, käytkö jossain virastoissa hoitamassa sun asioita?*

**Ritva:** *Ei kun ne nuo ohjaajat ja sitten se edunvalvoja hoitaa.*

**Haastattelija:** *Haluaisitko sä hoitaa enemmän sun asioita?*

**Ritva:** *Niijen mielestä minä en kai ite osaa, kun nuo ohjaajat ja se edunvalvoja hoitaa.*

**Haastattelija:** *Niiden mielestä sä et osaa. Miltä susta tuntuis osaisitko sä?*

**Ritva:** *Voisimpa osatakin omat laskuni käyvä maksamassa.*

**Haastattelija:** *Ja sitten noi raha-asioiden hoitaminen, tiedätkö sä kuinka paljon sulla on pankkitilillä rahaa?*

**Ritva:** *En tiijä, kun nuo ohjaajat käypi aina nostamassa. Sellaseen kukkeroon käyvät aina nostamassa mulle rahaa, että saapi niillä sitten ostaa jotakin itelleni.*

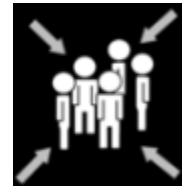
**Haastattelija:** *Onko siitä ollu koskaan puhetta, että sä voisit harjotella ite sitä rahan nostamista pankista?*

**Ritva:** *Ei oo koskaan ollu puhetta.*

# Vapaa-ajan tuki



- Ryhmämuotoisesti asuvilla haastateltavilla oli harrastuksia ja kiinnostuksen kohteita, jotka eivät kiinnostaneet muita asukkaita.
- Tällaisia menoja varten he tarvitsivat tuekseen tukihenkilöä tai avustajaa.
- Kaikki eivät myöskään halunneet kulkea ja harrastaa porukassa, vaan he kaipasivat avustajan kahdenkeskistä seuraa.
- Kahdenkeskistä tukea oli kuitenkin vain harvoin saatavilla.





# IHMISUHQTEET

”Se on mun ihana mies.”

# Tärkeät ihmiset



- Tärkeitä ihmisiä haastateltavien elämässä olivat seurustelukumppanit, vanhemmat, sisarukset ja ystävät.
- Tärkeiksi ihmisiksi mainittiin myös kummit ja sukulaiset, kuten isovanhemmat ja serkut.
- Ystäviä oli löytynyt samassa ryhmäkodissa tai asuntoryhmässä asuvista, työkavereista ja opiskelukavereista.
- Ihmissuhteiden ylläpitämistä vaikeuttivat kuitenkin pitkät välimatkat.



# Seurustelu



- Lähes puolet haastateltavista kertoi seurustelevansa.
- Kumppani oli löytynyt esimerkiksi harrastusten tai opiskelujen kautta.
- Seurustelu oli haastateltaville tärkeä asia, joka toi elämään iloa.
- Haastateltavista usea sellainen, joka ei seurustellut, toivoi löytävänsä itselleen kumppanin.
- Haastateltavat haaveilivat kumppanin kanssa yhteen muuttamisesta ja naimisiin menosta. Kenelläkään se ei ollut toteutunut.



# Seurustelu



- Seurustelevat henkilöt viettivät niin paljon aikaa kumppanien kanssa kuin mahdollista.
- Osa toivoi, että voisi olla enemmän kumppaninsa kanssa yhdessä.
- Osa seurustelevista henkilöistä sai tavata kumppaniaan melko vapaasti, koska halusi. Menoista oli kuitenkin ilmoitettava.
- Osalle ryhmäkodeissa tai asuntoryhmissä asuvista henkilöistä oli määritelty tietyt ”seurustelupäivät”.
- Osa tarvitsi luvan kumppanin luona käymiseen ja yöpymiseen.



# Esimerkki: Kristiina ja Risto



**Haastattelija:** *Sä sitten välillä oot Riston luona yötä ja Risto on välillä täällä vai?*

**Kristiina:** *Joo sillai miten sovitaan. Että just tänäänkin oon menossa sinne.*

**Haastattelija:** *Onko siinä jotakin rajoituksia, että milloin, tarviitko te siihen aina luvan?*

**Kristiina:** *Joo kyllä se täytyy kysyä. Että ei oo, että tosta noin vaan.*

**Risto:** *Jos ei olis mitään, niin mehän oltais koko ajan ((naurua)).*

**Haastattelija:** *No tuntuuko se ikävältä, että ei saa olla niin paljon yhdessä?*

**Kristiina:** *No ei se tunnu, että meillä on viikonpäivät sillai, että keskiviikkona on pyritty näkemään. Tosiaan tolla on maanantaisin se sähly ja tiistaina mulla on sitten pyykin pesu, että keskiviikko on justiin semmonen hyvä päivä.*



# TYÖ JA HARRASTUKSET

”...pois tuolta avoimille markkinoille.”

# Työt



- Haastateltavat pitivät tärkeänä mahdollisuutta tehdä töitä.
- Työ koettiin mielekkääksi, jos työtehtäviin pystyi itse vaikuttamaan.
- Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että palkkaa pitäisi saada enemmän.
- Haastateltavien mielestä oli tärkeää, että työpaikalle oli kotoa hyvät kulkuyhteydet.



# Työkeskukset



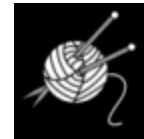
•Suuriosa haastateltavista työskenteli työkeskuksessa.



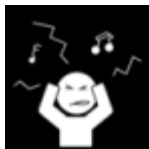
•Kaikki eivät pitäneet työstään.



•Työtehtäviä olivat esimerkiksi käsi- ja puutyöt, keittiö- ja siivoustyöt sekä alihankintatyöt.



•Joidenkin mielestä työkeskuksessa oli kova meteli.



•Työkeskuksessa viihtyivät ne, joiden työtehtävät olivat omia harrastuksia, kiinnostuksen kohteita tai koulutusta vastaavia.

# Tuettutyö / avotyö



•Osa haastateltavista työskenteli tavallisilla työpaikoilla avotöissä tai tuetussa työssä.



TUETTUTYÖ



AVOTYÖ

•Kaikki haastateltavat, jotka työskentelivät tavallisilla työpaikoilla olivat tyytyväisiä työhönsä



•Työpaikkoja olivat huoltoyhtiö, terveyskeskus, päiväkot, kaupungintalo ja kaupungit.



# Esimerkki: Ville



**Haastattelija:** *Sulla on aika paljon hommia.*

**Ville:** *On ja riittävästi.*

**Haastattelija:** *No ootko sä viihtynyt kaikissa näissä kolmessa paikassa?*

**Ville:** *Olen. Tai sanotaan niin, et mä olen eniten viihtynyt Sofiassa ja Tarmon kaupassa. Mutta taas toi työkeskus, kyllä mä tykkään siellä olla, mutta välillä vähän ottaa vähän sillai, ei oikein jaksais tehdä sitä samaa.*

**Haastattelija:** *Joo. Onks se jotain sitten sellasta pussitushommaa?*

**Ville:** *On.*

# Harrastuksia



- Haastateltavilla henkilöillä oli paljon erilaisia harrastuksia ja vapaa-ajanviettotapoja.
- Harrastamiseen vaikutti henkilön rahatilanne, mahdollisuus avustajaan ja se, kuinka helposti kulkeminen harrastuksiin onnistui.



# Haastateltavien harrastuksia



Kirkossa  
käynti



Television  
katselu

Lukeminen ja  
kirjastossa käynti



Jääkiekko- ja  
jalkapallo-  
otteluiden  
seuraaminen



Ystävien tai  
kumppanin  
kanssa oleminen



Koirien  
ulkoiluttaminen



Musiikin kuuntelu



Internetin käyttö



Kerhot, diskot,  
konsertit, tanssit

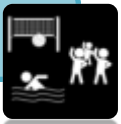


Kahviloissa ja  
ostoskeskuksissa  
käyminen



Elokuviissa  
käynti

Urheilu



Käsityöt



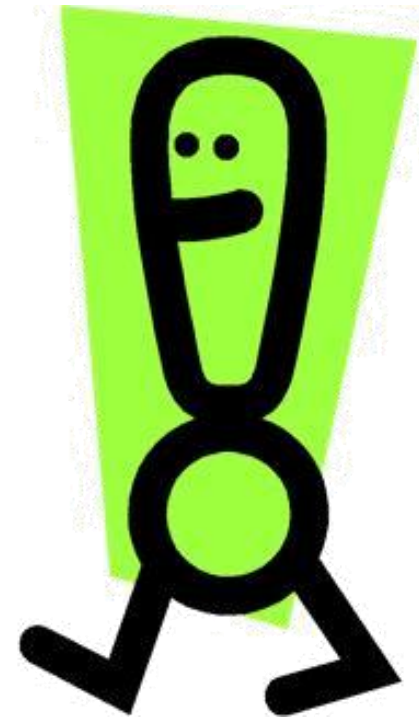


YHTEENVETO

# Yhteenveto



- Haastateltavat arvostivat ja kaipasivat asumisessa omaa rauhaa.
- Ryhmäkotien ja asuntoryhmien yleiset säännöt määrittelevät osittain henkilöiden elämää.
- Haastateltavat kokivat saavansa arjessa riittävästi tukea. Osa kertoi pärjäävänsä vähemmälläkin avulla.
- Ihmissuhteet olivat haastateltaville tärkeitä.
- Haastateltavat pitivät mahdollisuutta tehdä työtä tärkeänä.
- Avotöissä ja tuetussa työssä viihdyttiin hyvin. Työkeskuksessa viihtymiseen vaikutti mahdollisuus saada tehdä mieleisiään työtehtäviä.
- **Haastateltavien elämä oli osittain säädeltyä ja kontrolloivaa.**



- Lähde: Sanna Leino, 2009. ”se elämä minkä mä koen täällä, niin se on erityisesti mulle...” Kehitysvammaisten henkilöiden ajatuksia asumisestaan ja elämästään. Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit -projekti ja Kehitysvammaliitto.
- Kuvat: Papunet: [www.papunet.net](http://www.papunet.net), Microsoftin ClipArt



*Tämän materiaalin omistaa Kehitysvammaisten Palvelusäätiö (KVPS). Materiaalia saa hyödyntää vain ei-kaupalliseen käyttöön. Materiaaleja ei saa muuttaa tai muunnella. Alkuperäisenä lähteenä on mainittava Kehitysvammaisten Palvelusäätiö.*